

מחלוקות בית שמאי ובית הלל בעניין שביתת כלים

משנה ה

בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: אֵין שׁוֹרִין במים בערב שבת
דִּין לכתובה **וְסַמָּנִים** לעשות מהם צבע
וְכַרְשִׁינִים - מִין קַטְנִיּוֹת שֶׁהֵם מֵאֵכֶל הַבַּמָּה **אֶלֶּא**
כְּדֵי שְׂשׂוּרוֹ מִבְּעוֹד יוֹם - שתיגמר שרייתם קודם
 כניסת השבת, לפי שאדם מוזהר על שביתת כליו
 בשבת כשם שהוא מוזהר על שביתת בהמתו. **וּבֵּית**
הַלֵּל מְתִירִין להתחיל שרייתם בערב שבת אפילו
 אם תיגמר השרייה בשבת, שסוברים שאדם מצווה
 על שביתת בהמתו אך לא על שביתת כליו:

משנה ו

בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: אֵין נוֹתְנִין בערב שבת
 קדרה שיש בה **אוֹנִין שֶׁל פֶּשֶׁתָן** - אגודות פשתן
לְתוֹךְ הַתְּנּוֹר לצורך הלבנתם **אֶלֶּא כְּדֵי שְׂיַהְבִּילוּ**
מִבְּעוֹד יוֹם - שיעלה בהם ההבל ויתחממו קודם

ר' עובדיה מברטנורא
 לטומאה דאורייתא אין יכולין
 לטמא אדם וכלים, שאין אדם
 וכלים מקבלין טומאה אלא
 מאב הטומאה, ולא ממשקין
 שנטמאו בשרץ שהם ראשונים,
 ורבנן גזור עלייהו שיטמאו
 כלים, גזירה משום משקה דוב
 וזבה, שהן רוקו ומימי רגליו
 שהן אב הטומאה ומטמאין
 כלים מדאורייתא. והגזירה הי'
 שיהו בנות כותיים נדות
 מעריסותן, כלומר מיום שנולדה,
 שתינוקות בת יומא מטמאה
 בנדה, וכותים לית להו מדרש
 זה וכי חזיין לא מפרשי להו
 הלכך גזור בהו רבנן. והגזירה
 הי"א שיהו כל המטלטלין
 מביאין את הטומאה בעובי
 המרדע, והוא מלמד הבקר, ויש
 בהקיפו טפח אבל אין בעביו
 טפח, ואע"פ שמן התורה אין
 אהל פחות מטפח, גזרו רבנן על

כל המטלטלים שיש בהקיפן טפח שאם ראשן אחד האהיל על המת וראשן אחד על הכלים מביאין
 להם טומאת אהל, גזירה אטו מי שיש בעביו טפח שמביא את הטומאה מן התורה. והגזירה הי"ב
 הבוצר ענבים לדרכן בגת, המשקה היוצא מהן בשעת בצירה מכשירן לקבל טומאה, ואע"פ שהולך
 לאבוד ולא ניחא ליה, גזירה שמא יבצור בקופות מזופפות, דאז ניחא ליה במשקה היוצא מהן
 שהרי אינו הולך לאבוד, ומכשיר מן התורה. והגזירה הי"ג שיהיו גידולי תרומה תרומה, ואפילו
 בדבר שזרעו כלה כגון תבואה וקטניות, גזירה משום תרומה טמאה ביד כהן שאסורה באכילה ובא
 לזרעה, וגזור שתהא בשמה הראשון והרי היא תרומה טמאה, דחיישינן דלמא משהי לה עד זמן
 זריעה ואתי למיכלה בטומאה. והגזירה הי"ד מי שהחשיך לו בדרך נותן כיסו לנכרי, ולא יטלטלנו
 פחות פחות מד"א. והגזירה ה"ט"ו והט"ז, אין פולין ואין קורין לאור הנר דתנן במתניתין. והגזירה
 הי"ז גזרו על פתן של עובדי כוכבים, ועל שמנן ועל יינן ועל בנותיהן, וכולהו גזירה חדא היא,
 כדאמרינן גזרו על פתן משום שמנן ועל שמנן משום יינן ועל יינן משום בנותיהן ועל בנותיהן
 משום דבר אחר, כלומר משום עבודת כוכבים. והגזירה הי"ח גזרו על תינוק עובד כוכבים שיהא
 מטמא בזיבה, כדי שלא יהא תינוק ישראל רגיל אצלו במשכב זכור: ה אין שורין דין. סממנים
 שעושים מהם דיו לכתובה: וסממנים. לצבע: וכרשינים. מאכל בהמה, ורגילים לשרות אותן במים
 תחלה, וקורין להם בערבי כרסנ"ה, ובלע"ז ויצ"ש, וסברי בית שמאי אדם מוזהר על שביתת כלים
 כמו על שביתת בהמתו, והיינו טעמא דאין נותנין אונין, והיינו טעמא דאין פורשין מצודות. ונר
 הדולק בשבת וקדרה שעל גבי כירה דמודו בהו בית שמאי, [בדמפקר] אפקורי לכלים ושוב אינו
 מצווה על שביתתן: וב"ה מתירין. משנתן המים מבועוד יום, אע"פ שהן נשורין והולכין בשבת,
 דסברי על שביתת בהמה אדם מוזהר דאית בה צער בעלי חיים, אבל לא על שביתת כלים:
 ו אונין. אגודות של פשתן מנופץ, ונותנין אותן בתנור ומתלכנים: שיהבילו. שיתחממו שיעלה בהם

שבת, וְלֹא יִתֵּן בְּעֶרֶב שַׁבַּת אֶת הַצֶּמֶר לְיֹזְרָה - יורה רותחת שיש בה צבע, אֶלֶּא כְּדֵי שְׂיִקְלוֹט הָעֵינַיִן - שיקלוט הצמר את הצבע קודם השבת. וְבֵית הַהֵלֶל מְתִירִין להתחיל במלאכות אלו קודם השקיעה אף אם יימשכו בשבת, שלא מוזהרים על שביתת כלים. **בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: אֵין פּוֹרְשֵׁין מְצוּדוֹת חִתָּה וְעוֹפוֹת וְדָגִים** בערב שבת, אֶלֶּא כְּשֵׁשׁ שְׁהוֹת כְּדֵי שְׂיִצְוּדוּ בְּעֵלֵי חַיִּים במצודות מִבְּעוֹד יוֹם. וְבֵית הַהֵלֶל מְתִירִין לפרוס מצודות בערב שבת, אף שיצודו בשבת:

משנה ז

בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: אֵין מוֹכְרִין חֶפֶץ לְנִכְרֵי בערב שבת, וְאֵין טוֹעֲנִין עִמּוֹ מִשָּׂא עַל בְּהֵמָתוֹ בערב שבת, וְאֵין מוֹגְבִּיהִין עָלָיו מִשָּׂא עַל כֶּתְפֵיו בערב שבת, אֶלֶּא כְּדֵי שְׂיִגִיעַ לְמִקּוֹם קָרוֹב כלומר, שיחא המקום שהולך אליו קרוב שיספיק להגיע לשם מבעוד יום, שאם לא כן יחשדו הרואים שהגוי עושה מלאכה עבור ישראל בשבת. וְבֵית הַהֵלֶל מְתִירִין ובלבד שיצא מפתח ביתו מבעוד יום, שלא יחשדו בו שמכר לו בשבת¹¹:

משנה ח

בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: אֵין נוֹתְנִין עוֹרוֹת בערב שבת לְעַבְדָּן - למעבד עורות, וְלֹא נוֹתְנִים בְּלִים - בגדים לְכוֹבֵס נִכְרֵי על מנת לכבסם, אֶלֶּא כְּדֵי שְׂיִעֲשׂוּ מִבְּעוֹד יוֹם - שיש שהות לעבד את העורות או לכבס את הבגדים קודם השבת, שאם לא כן, נראה שהגוי עושה מלאכה בשבת בשליחות ישראל. וּבִבְבֻלָּן - בכל השנוי ממשנה ה' עד כאן, בֵּית הַהֵלֶל מְתִירִין לעשותם בערב שבת עִם הַשְּׂמֶשׁ - כל זמן שהשמש זורחת, אף על פי שהמלאכה תימשך ותיעשה בשבת:

ר' עובדיה מברטנורא
ההבל: ליורה. של צבעים: אלא כדי שיקלוט את העין. שיקלוט הצבע מבעוד יום: [וב"ה] מתירים. לתת לתוכו מבעוד יום ותהא קולטת כל הלילה. ולא שרו ב"ה אלא ביורה עקורה מן האש, שאם יש תחתיה אש בשבת אסור, גזירה שמא יחתה בגחלים. וצריך נמי שתהא היורה סתומה וטוחה בטיט, גזירה שמא יגיס ויהפך בה בשבת, וחייב משום מבשל: ז ולא טוענין עמו. על החמור: ולא מגביהים. עליו משאוי על כתפו, דמיהזי כמסייעו להוליך המשאוי בשבת: אלא כדי שיגיע למקום קרוב. כלומר שיהא המקום שרוצה להוליכו קרוב שיוכל להגיע שם מבעוד יום: וב"ה מתירין. כדי שיצא מפתח ביתו מבעוד יום: ח לעבדן. מעבד העורות: מתירין עם השמש. בעוד שהחמה על הארץ קודם שתשקע:

ביאורים והרחבות

11. גרסינן בגמרא (יה, ב): תנו רבנן, בית שמאי אומרים: לא ימכור אדם חפצו לנכרי ולא ישאלנו ולא ילוונו ולא יתן לו במתנה (בערב שבת), אלא כדי שיגיע לביתו. ובית הלל אומרים: כדי שיגיע לבית הסמוך לחומה. רבי עקיבא אומר: כדי שיצא מפתח ביתו (של ישראל). אמר רבי יוסי ברבי יהודה: הן הן דברי רבי עקיבא, הן הן דברי בית הלל, לא בא רבי עקיבא אלא לפרש דברי בית הלל.